15.12.2016

Lakivaliokunta

Hallituksen esitys eduskunnalle tutkintavankeuden vaihtoehtoja ja järjestämistä koskevaksi lainsäädännöksi

Viite: **HE 252/2016 vp**

Lausunto

Matkustuskiellon tehostaminen:

Matkustuskiellon käyttöä voidaan tehostaa niissä rikoksissa, joissa ei ole vaaraa esitutkinnan vaikeuttamisesta. Matkustuskielto sopii huonosti niissä tapauksissa tutkintavankeuden sijaan, joissa on todellinen vaikeuttamisen vaara. Henkilön liikkumisen valvonta ei poista vaikeuttamisen mahdollisuutta, koska se voi tapahtua millä tahansa tiedonsiirtovälineellä eikä yhteydenpitoa tutkinnan muiden asianosaisten kanssa voida estää tai valvoa.

Muissa tapauksissa kuten paon- tai rikollisen toiminnan jatkamisvaaran ollessa kyseessä, matkustuskielto sopii käytettäväksi vangitsemisen sijasta, kun ensisijainen pakkokeinolla halutaan vain rajoittaa henkilön liikkumista.

Matkustuskiellon valvomisen kannalta on ensiarvoisen tärkeää, että siinä voidaan hyödyntää tekniikkaa. Tämän avulla voidaan hyvin nopeasti selvittää matkustuskiellon ehtojen noudattaminen ja puuttua mahdollisiin väärinkäytöksiin. Tällä hetkellä matkustuskiellon valvominen tapahtuu käytännössä silloin, kun henkilö ilmoittautuu matkustuskiellon ehtojen mukaisesti poliisiasemalla. Tutkintavankeuden ja matkustuskiellon sijasta on hyvä kehittää muitakin vaihtoehtoja ja esim. valvottu tutkinta-aresti on hyvä muutos.

Poliisin tiloissa säilytettävät tutkintavangit:

Lapin poliisilaitoksen alue on laaja eikä alueella ole yhtään vankilaa, jossa voidaan säilyttää tutkintavankeja. Lähin vankila on Oulussa. Ouluun on matkaa Lapin poliisilaitoksen säilytystiloista vähintään 100 km (Kemi 109 km, Rovaniemi 230 km, Kittilä 410 km, Sodankylä 360 ja Kemijärvi 310 km, Ivalo 490 km). Tutkintavankien sijoittamisella poliisilaitoksen säilytystiloihin on suuri vaikutus käytännön poliisityöhön.

Etäisyydet vaikuttavat merkittävästi esitutkinnan suorittamiseen sekä poliisin resursseihin, joka tulee ottaa huomioon lakimuutoksia tehtäessä. Esimerkiksi yksittäinen kuulustelu poliisin tiloissa säilytettävän tutkintavangin kanssa saattaa kestää noin tunnin, mutta henkilön ollessa Oulussa siihen menee matkoineen yksi työpäivä. Vaativissa rikosasioissa epäiltyä kuullaan useita kertoja, jonka vuoksi jutun tutkija joutuu todennäköisesti olemaan Oulussa useita päiviä tutkinnan aikana. Lapin poliisilaitoksen vuoden 2016 tutkintavangeista yli 60 % säilytettiin poliisin tiloissa yli seitsemän vuoro-

Lapin poliisilaitos
Hallituskatu 1 A, 96100 ROVANIEMI
kirjaamo.lappi@poliisi.fi, www.poliisi.fi/lappi
Puh. 071 876 0321, Faksi 071 876 6303

kautta ja Oulun vankilaan tutkintavankeuden aikana siirretyistä noin 65 %. Näistä lähes kaikissa peruste oli tärkeä tutkinnallinen syy.

Tutkintavankeuden alkuvaiheessa tutkintavangille on määrätty yhteydenpidon rajoitukset tutkinnan turvaamiseksi. Näitä rajoituksia puretaan tutkinnan edetessä, mutta ne ovat voimassa yleensä 2-4 viikkoa. Yhteydenpidon rajoitusten voimassaolo tulee turvata tutkintavangin siirryttyä vankilaan.

Esityksessä tulee ottaa huomioon myös esitutkinnan jälkeinen aika ja asian käsittely käräjäoikeudessa. Tämän hetkisen tilanteen mukaan käräjämatkalla olevat tutkintavangit ja vankeusvangit on sijoitettu poliisilaitosten poliisivankiloihin ja heidän valvonnastaan vastaa poliisilaitoksen vartijat sekä poliisiasemalla että käräjäoikeudessa. Mikäli tutkintavankien sijoittaminen poliisin säilytystiloihin ei enää jatkossa onnistu tulee ottaa huomioon myös tutkintavangin oikeuskäsittelyn aikainen vartiointi ja säilyttäminen.

Kannatettavaa olisikin, että Lapin poliisilaitoksen alueella olisi sellaisia paikkoja, joissa tutkintavankeja voitaisiin säilyttää kuten esityksen vaihtoehdot 1 ja 2, joissa säilytys tapahtuisi edelleen Lapin poliisilaitoksen alueella, mutta toisen viranomaisen toimesta. Tutkintavangin siirtäminen Oulun vankilaan käräjäoikeuden päätöksen tai seitsemän päivän jälkeen on poliisitoiminnallisesti huonoin vaihtoehto, koska se vaikuttaisi suoraan poliisin resurssitarpeeseen sekä esitutkinnan kokonaiskestoon sekä laatuun.

Vaikutukset:

Tutkintavankien poliisin säilytystiloissa säilyttämisen vähentäminen vaikuttaa Lapin poliisilaitoksella kustannuksiin, esitutkinnan kestoon sekä esitutkinnan tuloksiin/ laatuun. Tutkintavankeutta ei käytetä pakkokeinona turhaan, vaan ainoastaan silloin, kun se on lain mukaan mahdollista ja sen avulla turvataan laissa asetetut tavoitteet. Myös tutkintavangille on usein kohtuutonta matkustaa Ouluun, jolloin omaisten tapaaminen vaikeutuu, usein vangit esittävät mahdollisuutta olla Rovaniemen poliisivankilassa tutkintavankeuden ajan. Tämä on tullut esille useissa jutuissa epäillyn ja hänen puolustajan kertomana.

Kustannusvaikutuksia laskettaessa esimerkkinä voidaan pitää vaativaa rikostutkintaa kuten henkirikosta. Uuden esityksen mukaan henkilöä voidaan pitää poliisin säilytystiloissa enintään seitsemän vuorokautta. Tämän ajan kuluessa rikoksesta epäiltyä (tutkintavanki) kuullaan noin 2-5 kertaa riippuen jutusta. Esityksen kustannukset on laskettu kahdella kuulustelulla. Vaativissa jutuissa epäiltyä kuullaan huomattavasti useammin. Esityksen vuoksi Lapin poliisilaitoksen tutkijat joutuvat matkustamaan Ouluun jutun alkuvaiheessa useaksi päiväksi, jotta epäiltyä voidaan kuulla esille tulleista asioista. Tämän lisäksi kyseinen menettely aiheuttaa myös puolustajien matkakuluja.

Rikosylikomisario Jukka Haataja

Rikoskomisario Jan Fordell